

Pensiynau personol

Y gwahanol fathau o bensiynau personol, sut maent yn gweithio a pha un allai fod yn addas i chi

- Yr opsiynau sydd ar gael
- Pethau i'w hystyried
- Penderfynu a yw pensiwn personol yn addas i chi

Wrthi'n eich helpu i reoli eich arian heddiw ac ar gyfer y dyfodol

Beth bynnag eich amgylchiadau, mae HelpwrArian ar eich ochr chi. Ar-lein a thros y ffôn, rydym yn cynnig arweiniad clir sy'n gyflym i'w ddarganfod, yn hawdd ei ddefnyddio ac wedi'i gefnogi gan y llywodraeth. Gallwn hefyd eich cyfeirio at wasanaethau dibynadwy, os oes angen rhagor o gymorth arnoch.

Gallwn ni eich helpu i:

- delio â dyled
- deall eich opsiynau pensiwn
- lleihau eich gwariant a chronni cynilion
- llywio digwyddiadau bywyd megis colli swydd, tor-perthynas, ymddeol neu brofedigaeth
- cyllidebu ar gyfer biliau neu bryniannau mawr
- dysgu am forgeisi a rhentu
- cael gwybod am fudd-daliadau a hawliadau ychwanegol.

Chwiliwch am HelpwrArian: moneyhelper.org.uk/cy

Canllawiau diduedd am ddim
ar-lein | dros y ffôn

Gan y

**Gwasanaeth
Arian a
Phensiynau**

Yma i'ch helpu chi

Bydd y canllaw hwn yn eich helpu i ddeall manteision dechrau cynilo i mewn i bensiwn personol. Hefyd, pa fath allai fod yn addas i chi.

Cynnwys

Beth yw pensiwn personol?	2	Faint ddylech chi ei gynilo i mewn i bensiwn?	10
Mathau o bensiwn personol – cipolwg	3	Dewis darparwr pensiynau	11
Sut mae pensiynau personol yn gweithio	4	Rhyddhad treth ar gynilion pensiwn	13
Pensiynau cyfrandeiliaid	6	Cymryd eich pensiwn	15
Pensiwn personol hunan-fuddsoddi (SIPP)	8	Egluro'r jargon	16
		Cysylltiadau defnyddiol	17

Beth yw pensiwn personol?

Mae pensiwn personol yn fath o gynllun pensiwn ac yn unol â chynlluniau pensiwn eraill, sy'n cynnig ffordd effeithiol o ran treth i gynilo ar gyfer ymddeoliad.

Mae pensiwn personol yn gadael i chi gronni cronfa o arian i'w ddefnyddio pan fyddwch yn ymddeol. Mae eich arian yn cael ei fuddsoddi felly dylai dyfu dros amser.

Fel arfer, mae eich cyfraniadau hefyd yn cael eu hybu gan ryddhad treth. Mae hyn yn golygu bod y Dreth Incwm y byddech chi fel arfer yn ei thalu i'r llywodraeth yn mynd i'ch pensiwn yn lle hynny.

O 55 oed (57 o fis Ebrill 2028), fel arfer gallwch gymryd hyd at 25% o'ch cronfeydd pensiwn yn ddi-dreth – hyd at uchafswm o £268,275 ar gyfer y rhan fwyaf o bobl.

Gweler *Rhyddhad treth ar gynilion pensiwn'* (t13) am ragor o wybodaeth.

Pwy all gael pensiwn personol?

Mae pensiynau personol yn addas ar gyfer amrywiaeth eang o bobl ac yn werth eu hystyried os:

- rydych yn hunangyflogedig
- byddwch yn dibynnu ar Bensiwn y Wladwriaeth fel eich unig incwm ymddeol
- mae gennych incwm afreolaidd neu'n cymryd amser i ffwrdd o'r gwaith
- nid ydych yn gweithio ond yn gallu fforddio talu i mewn i pensiwn.

Hyd yn oed os nad oes gennych unrhyw fath o gyflogaeth â thâl gallwch dalu i mewn i pensiwn personol serch hynny a chael rhyddhad treth. Gallwch hyd yn oed roi arian i mewn i gynllun pensiwn ar gyfer eich plant neu wyrion a wyresau.

Gall pensiynau personol gael eu defnyddio hefyd law yn llaw â phensiwn gweithle. Ond bydd unrhyw gynllun a gynigir gan eich cyflogwr yn debygol o fod yn well bargaen na chymryd pensiwn personol allan ar wahân, yn enwedig os bydd yn rhoi arian i gyfateb i'r hyn y byddwch chi'n dewis ei dalu i mewn.

Mathau o bensiwn personol – cipolwg

Mae yna dri math gwahanol o bensiwn personol, a gellir defnyddio pob un ohonynt fel cynllun pensiwn gweithle.

- **Pensiwn personol safonol** – a gynigir gan y rhan fwyaf o ddarparwyr pensiwn mawr ac fel arfer yn rhoi amrywiaeth o ddewisiadau buddsoddi i chi (gweler t4).
- **Pensiwn cyfranddeiliaid** – yn gadael i chi wneud cyfraniadau lleiaf isel, stopio a dechrau taliadau a throsglwyddo allan heb unrhyw gost. Caiff taliadau blynyddol eu capio, ond gallant fod yn uwch na phensiynau eraill (gweler t6).
- **SIPP (pensiwn personol hunan-fuddsoddol)** – yn aml yn rhoi ystod ehangach o opsiynau buddsoddi i chi na phensiynau rhanddeiliaid neu bensiynau personol safonol, ond gallai ffioedd fod yn uwch (gweler t8).

Gall cyflogwyr gynnig pensiynau personol fel pensiynau gweithle a gelwir hyn yn '**Bensiwn personol grŵp**', '**Pensiwn cyfranddeiliad grŵp**' neu '**Bensiwn personol grŵp hunan fuddsoddol**'.

Dewisiadau eraill yn lle pensiwn personol os ydych yn hunangyflogedig neu'n unig gyfarwyddwr

Os ydych yn hunangyflogedig neu'n unig gyfarwyddwr cwmni, efallai y byddwch yn gymwys i ymuno â NEST – cynllun pensiwn gweithle cenedlaethol sydd â thaliadau isel ac sy'n hawdd i'w weinyddu.

Dysgwch ragor am bensiynau NEST ar gyfer yr hunangyflogedig yn **nestpensions.org.uk** (chwiliwch am 'hunangyflogedig')

Sut mae pensiynau personol yn gweithio

Mae pob math o bensiwn personol yn buddsoddi eich arian felly dylai dyfu dros amser, ond mae rhai yn cynnig dewis ehangach o fuddsoddiadau i ddewis rhyngddynt. Dyma beth sydd angen i chi ei wybod, gan gynnwys y ffioedd a'r taliadau y byddwch fel arfer yn eu talu.

Pan fyddwch chi'n sefydlu pensiwn personol, fel arfer gallwch chi ddewis faint yr hoffech chi ei dalu i mewn – gan gynnwys symiau misol rheolaidd a symiau cyfandaliad pryd bynnag y dymunwch.

Fel arfer, byddwch yn cael rhyddhad treth ar eich cyfraniadau ac mae eich cynilion yn tyfu'n ddi-dreth i raddau helaeth (gweler t13).

Bydd eich darparwr pensiwn yn aml yn rheoli gwahanol gronfeydd buddsoddi, felly gallwch chi benderfynu sut yr hoffech i'ch arian gael ei fuddsoddi.

Fel arfer, mae hyn yn cynnwys yr opsiwn o adael i'r darparwr benderfynu drosoch chi drwy roi eich arian yn eu cronfa ddiofyn.

Bydd faint o arian fydd gennych pan fyddwch yn ymddeol yn dibynnu ar:

- am ba hyd rydych yn cynilo
- faint sy'n cael ei dalu i mewn
- pa mor dda mae eich buddsoddiadau'n perfformio
- y taliadau a dalwyd gennych.

Dewis buddsoddiadau

Mae'r rhan fwyaf o gynlluniau pensiwn personol yn cynnig amrywiaeth o gronfeydd buddsoddi.

Mae hyn fel arfer yn cynnwys cronfeydd sy'n buddsoddi mewn:

- pethau penodol – fel cyfranddaliadau cwmni, bondiau'r llywodraeth neu eiddo
- ardaloedd neu wledydd penodol – fel cwmnïau yn y DU neu Ewrop
- cymysgedd – fel cyfranddaliadau cwmnïau byd-eang a bondiau'r llywodraeth.

Bydd y dewis o fuddsoddiadau o fewn pob cronfa yn cael ei reoli gan reolwyr cronfeydd proffesiynol.

Dylai eich darparwr pensiwn restru sut mae'r gronfa wedi perfformio yn y gorffennol, y ffioedd y byddwch chi'n eu talu ac a yw'n risg uchel, ganolig neu isel.

Fel arfer gallwch ddewis buddsoddi mewn un gronfa neu wasgaru eich arian dros nifer o gronfeydd.

Pwynt allweddol

Bydd eich cronfa bensiwn yn cael ei fuddsoddi. Gan nad oes unrhyw fuddsoddiad wedi'i warantu, mae risg y gallech gael llai yn ôl nag yr ydych yn ei dalu i mewn.

Ffioedd a thaliadau

Fel arfer byddwch yn talu costau o'ch cronfa bensiwn i dalu am y gost o fuddsoddi a rheoli'r cronfeydd.

Mae'r rhain fel arfer yn cynnwys ffi reoli flynyddol (fel arfer canran o werth eich pot) a ffioedd os ydych chi am newid eich cronfeydd.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn deall ac yn cymharu ffioedd cyn dewis darparwr pensiwn a'r cronfeydd i fuddsoddi ynddynt. Nid yw cronfa sydd â chost uwch yn golygu ei bod yn gwarantu perfformiad uwch.

Gall cynghorydd ariannol rheoleiddiedig eich helpu i ddewis darparwr pensiwn a rhoi cyngor ar y cronfeydd buddsoddi i'w dewis (gweler t11).

Os ydych chi'n defnyddio cynghorydd ariannol, bydd yn rhaid i chi dalu ffi am y cyngor. Fe gewch wybod faint yw hyn cyn i chi ymrwymo.

Gallai talu am gyngor arbed arian i chi yn y tymor hir.

Cyfriflen flynyddol

Rhaid i'ch darparwr pensiwn personol roi gwybodaeth reolaidd i chi am eich cronfa bensiwn.

Mae hyn yn cynnwys cyfriflen flynyddol i ddweud wrthyh faint sydd wedi'i dalu i mewn, pa mor dda y mae eich buddsoddiadau wedi perfformio a rhagolwg o faint y gallai eich pensiwn ei dalu i chi ar eich oedran ymddeol dewisol.

Gallwch ddefnyddio hwn i wirio a ydych yn cynilo digon ar gyfer ymddeoliad cyfforddus.

Pensiynau personol ar gyfer eich plant neu wyrion ac wyresau

Os byddwch yn sefydlu pensiwn personol ar gyfer eich plant neu wyrion, gallant elwa o ryddhad treth ar gynilion hyd at £2,880 y flwyddyn (gweler t13). Mae hyn yn golygu y gellir cynyddu eich cyfraniadau i £3,600.

Gallant gyrchu'r arian pan fyddant yn cyrraedd yr isafswm oedran ymddeol arferol – 55 ar hyn o bryd (57 o fis Ebrill 2028).

A yw pensiwn personol yn addas i chi?

Os ydych o dan 75 yn y DU, gallwch ddechrau pensiwn personol. Gallwch hefyd drosglwyddo potiau pensiwn eraill i bensiwn personol ar unrhyw oedran.

Os ydych chi'n hunangyflogedig, ddim yn gweithio neu os nad oes gennych chi fynediad at bensiwn gweithle, gallai cael pensiwn personol fod yn ffordd dda o gynilo ar gyfer ymddeoliad.

Os oes gennych chi bensiwn gweithle eisoes ac eisiau arbed mwy, fel arfer mae'n gwneud synnwyr rhoi mwy yn eich cynllun gweithle. Mae hyn oherwydd bod y taliadau fel arfer yn is ac efallai y bydd eich cyflogwr yn cyfateb i'ch cyfraniadau.

Pensiynau cyfranddeiliaid

Mae pensiynau cyfranddeiliaid yn fath o bensiwn personol y mae'n rhaid iddo fodloni'r safonau gofynnol a osodir gan y llywodraeth. Mae hyn yn sicrhau eu bod yn cynnig bargaen deg.

Pam maen nhw'n wahanol?

Yn wahanol i pensiynau personol safonol, rhaid i Bensiynau cyfranddeiliaid gynnig:

- isafswm cyfraniadau isel
- hyblygrwydd i gychwyn a stopio taliadau heb gosb
- taliadau wedi'u capio (efallai y bydd gan rai pensiynau personol safonol daliadau is)
- trosglwyddiadau heb ffi
- cronfa fuddsoddi 'ragosodedig' lle bydd eich arian yn cael ei fuddsoddi ynddi os nad ydych am ddewis cronfa eich hun.

Taliadau isafswm isel

Mae angen isafswm taliad ar rai darparwyr pensiwn i'w gadw'n weithredol. Ni all yr isafswm ar gyfer pensiynau rhanddeiliaid fod yn uwch na £20 ac nid oes angen ei dalu bob mis. Ond fel arfer mae angen i chi dalu llawer mwy na hyn – ac yn rheolaidd – ar gyfer ymddeoliad cyfforddus.

Gweler *Faint ddylwn i ei gynilo i mewn i pensiwn?* (t10).

Darganfyddwch faint sydd angen i chi ei arbed drwy ddefnyddio ein **Cyfrifiannell pensiwn** yn moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/pensions-basics/pension-calculator

Hyblygrwydd i gychwyn a stopio taliadau

Gallwch dalu i mewn i bensiwn cyfranddeiliaid yn rheolaidd neu fel y dymunwch. Gallwch newid y swm ac oedi talu i mewn heb unrhyw gostau.

Ffioedd wedi'u capio

Yr uchafswm tâl blynyddol y gall darparwyr pensiwn cyfranddeiliaid ei dynnu o'ch cronfa bensiwn fel arfer yw 1.5% yn y 10 mlynedd gyntaf, yna 1%.

Os yw eich cronfa werth £240 yn y flwyddyn gyntaf, ni all eich tâl blynyddol fod yn uwch na £3.60.

Efallai y bydd gennych daliadau wedi'u capio is os:

- gwnaethoch ddechrau eich pensiwn cyfranddeiliaid cyn 6 Ebrill 2005 – yr uchafswm yw 1%
- mae eich cyflogwr yn defnyddio cynllun pensiwn cyfranddeiliaid fel ei gynllun pensiwn gweithle – yr uchafswm ar gyfer cronfa ddiofyn yw 0.75%.

Efallai y bydd rhai darparwyr pensiwn cyfranddeiliaid yn codi llai na'r uchafswm, felly cymharwch y ffioedd bob amser cyn cofrestru.

Trosglwyddiadau heb ffi

Gallwch newid i ddarparwr pensiwn arall unrhyw bryd, yn ddi-dâl.

Cronfa ragosodedig

Os nad ydych am ddewis cronfa buddsoddi eich hun, bydd eich arian fel arfer yn mynd i mewn i gronfa 'ragosodedig' darparwr pensiwn cyfranddeiliaid.

Bydd llawer o gronfeydd rhagosodedig yn gwneud dewisiadau buddsoddi yn seiliedig ar eich dyddiad ymddeol disgwylidig.

Mae hyn fel arfer yn golygu y bydd eich darparwr pensiwn yn cymryd llai o risgiau gyda'ch arian po agosaf y byddwch yn cyrraedd ymddeoliad, gan fod llai o amser i adennill unrhyw golledion buddsoddi.

Efallai na fydd aros yn y gronfa ragosodedig yn iawn i chi os ydych yn bwriadu cymryd arian o'ch cronfa bensiwn cyn neu ar ôl y dyddiad y mae eich cynllun yn disgwyl i chi ymddeol.

Mae hyn oherwydd y gallai eich arian gael ei fuddsoddi am gyfnod hirach neu fyrrach nag a gynlluniwyd, felly gallech golli twf buddsoddiad – neu gallech gadw eich arian mewn cronfeydd mwy peryglus am gyfnod hirach.

Gall cynghorydd ariannol rheoleiddiedig roi cyngor i chi ar yr opsiwn gorau i chi (gweler t11).

Pwynt allweddol

Er bod taliadau ar bensiynau cyfranddeiliaid wedi'u capio, efallai y bydd gan rai pensiynau personol safonol daliadau is. Chwiliwch o gwmpas cyn prynu bob amser.

Pwynt allweddol

Nid yw byth yn rhy gynnar i ddechrau talu i mewn i bensiwn. Po gyntaf y byddwch yn dechrau po fwyaf y bydd eich cronfa bensiwn yn debygol o fod – gan roi ymddeoliad mwy sicr i chi.

Pensiwn personol hunan-fuddsoddi (SIPP)

Mae SIPP yn gweithio mewn ffordd debyg i bensiwn personol safonol, ond mae rhai cynlluniau yn rhoi dewis llawer ehangach o fuddsoddiadau i chi.

Pam maen nhw'n wahanol?

Rydych chi'n dewis ac yn rheoli'ch buddsoddiadau eich hun, neu'n talu cynghorydd ariannol awdurdodedig i'ch helpu chi.

Bydd y rhan fwyaf o SIPPs hefyd yn cynnig cronfa ymddeol ddiofyn os nad ydych chi eisiau dewis neu dalu am gyngor.

Gan mai chi'n sy'n rheoli, gallwch wneud newidiadau ac ychwanegiadau i'ch buddsoddiadau fel y mynnwch.

Gan fod SIPPs fel arfer yn cynnig ystod ehangach o opsiynau buddsoddi, efallai y bydd ganddynt daliadau uwch na phensiynau personol safonol neu bensiynau cyfrandeiliaid.

Dewis buddsoddiadau

Mae'r rhan fwyaf o SIPPs yn caniatáu i chi ddewis o amrywiaeth o asedau: Gallai hyn gynnwys:

- ymddiriedolaethau unedau
- ymddiriedolaethau buddsoddi
- gwarantau'r llywodraeth
- cronfeydd cwmnïau yswiriant
- polisïau gwaddol a fasnachir
- rhai cynnyrch Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol
- cyfrifon cadw gyda banciau a chymdeithasau adeiladu
- eiddo masnachol (fel swyddfeydd, siopau neu safleoedd ffatri)
- stociau a chyfrandaliadau unigol.

Ni allwch ddefnyddio SIPP i fuddsoddi'n uniongyrchol mewn eiddo preswyl. Ond efallai y bydd eich darparwr yn gadael i chi fuddsoddi'n anuniongyrchol gan ddefnyddio buddsoddiadau cyfunol penodol, fel ymddiriedolaeth buddsoddi eiddo tiriog (REIT).

Ffioedd a thaliadau

Fel arfer gallwch ddod o hyd i:

- SIPP's 'cost isel' gyda llai o opsiynau buddsoddi
- SIPP's 'llawn' gydag opsiynau buddsoddi mwy cymhleth a ffioedd uwch.

Yn aml, rydych chi'n talu ffi i sefydlu SIPP, ffi reoli flynyddol a ffioedd ar gyfer pob cronfa fuddsoddi. Efallai y bydd rhai ffioedd yn sefydlog, ond bydd llawer yn ganran o'r swm rydych chi wedi'i fuddsoddi.

Cyn cymryd SIPP, chwiliwch o gwmpas a chymharwch gostau.

A yw SIPPau yn addas i chi?

Os ydych o dan 75 oed yn y DU, gallwch ddechrau SIPP. Gallwch hefyd drosglwyddo potiau pensiwn eraill i mewn ar unrhyw oedran.

Fel arfer, dim ond os ydych chi'n deall marchnadoedd ariannol ac os oes gennych chi amser i ymchwilio i'ch buddsoddiadau a'u rheoli y mae SIPP's yn werth eu hystyried – neu os gallwch chi fforddio talu cynghorydd ariannol i wneud hyn i chi (gweler t11).

Gall buddsoddiadau fynd i fyny ac i lawr, felly mae rheoli SIPP yn golygu cymryd cyfrifoldeb am eich penderfyniadau os aiff pethau o chwith.

Os oes gennych chi fynediad at bensïwn gweithle, mae fel arfer yn gwneud synnwyr i roi arian i mewn i hwnnw yn gyntaf – yn enwedig gan fod eich cyflogwr yn cyfrannu hefyd.

Mae SIPP's yn caniatáu i chi ddewis o ystod eang o fuddsoddiadau rydych yn eu rheoli eich hun. Cofiwch y gall gwerth eich buddsoddiadau godi neu ostwng.

Ystyriwch ddefnyddio cynghorydd ariannol rheoleiddiedig i helpu i ddewis a rheoli eich buddsoddiadau SIPP. Os byddwch yn buddsoddi heb gyngor rydych yn llai tebygol o gael eich diogelu os aiff pethau o chwith.

Faint ddylech chi ei gynilo i mewn i bensiwn?

Dyma sut i gyfrifo faint y gallai fod ei angen arnoch ar gyfer ymddeoliad cyfforddus.

Mae faint i'w gynilo mewn pensiwn yn dibynnu'n fawr ar:

- beth allwch chi ei fforddio
- faint rydych chi'n disgwyl ei angen ar gyfer ymddeoliad cyfforddus.

Gallwch wneud cyllideb i weld faint o arian sbâr a allai fod gennych. Gweler moneyhelper.org.uk/cy/budget-planner i ddefnyddio ein hofferyn ar-lein rhad ac am ddim a hawdd.

Bydd unrhyw arian sy'n cael ei gynilo yn eich pensiwn fel arfer yn cael ei gloi nes eich bod yn 55 oed o leiaf (57 ar ôl Ebrill 2028), felly mae'n syniad da cronni cynilion eraill hefyd.

Bydd ein cyfrifiannell pensiwn yn dangos i chi faint y gallech fod ei angen ar ôl ymddeol, faint rydych ar y trywydd iawn i'w gael a sut y gallai eich incwm ymddeol newid os gwnaethoch gynilo mwy neu lai yn eich pensiwn.

Gweler moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/pensions-basics/pension-calculator

Mae'r Safonau Byw ar gyfer Ymddeol hefyd yn rhestru faint y gallai fod ei angen arnoch i gael:

- ffordd o fyw 'isafswm' – digon o arian i fyw arno, ynghyd ag adloniant a gwyliau

- ffordd o fyw 'gymedrol' – diogelwch ychwanegol ac arian ar gyfer mwy o wyliau ac adloniant, neu
- ffordd o fyw 'cyfforddus' – digon o arian i chi allu talu am y rhan fwyaf o bethau rydych chi am eu gwneud.

Gweler retirementlivingstandards.org.uk

Cadwch olwg ar eich cynilion pensiwn

Mae'n syniad da gwirio'n rheolaidd sut mae eich cynilion pensiwn yn perfformio. Fel arfer gallwch fewngofnodi i gyfrif neu ap ar-lein eich darparwr pensiwn i weld:

- faint yw gwerth eich pensiwn ar hyn o bryd
- faint mae wedi newid o ran gwerth dros amser
- faint mae'n debygol o'i dalu i chi pan fyddwch chi'n hŷn.

Dylid anfon cyfriflen atoch bob blwyddyn hefyd ag amcangyfrif o faint fydd yr incwm pensiwn y gallech ei gael pan fyddwch yn ymddeol.

Os nad ydych ar y trywydd iawn ar gyfer ymddeoliad cyfforddus, gallech ystyried newid eich cyfraniadau.

Dewis darparwr pensiynau

Os penderfynwch fod pensiwn personol yn addas i chi, gallwch naill ai:

- cymharu darparwyr, ffioedd a chynhyrchion eich hun, yna cofrestru ar gyfer un rydych chi wedi'i ddewis. Os yw'r cynnyrch yn anaddas, mae'n llai tebygol y byddwch chi'n gallu gwneud cwyn.
- defnyddio cynghorydd ariannol rheoledig i argymhell cynnyrch i chi.

Sut i ddod o hyd i ddarparwyr pensiwn a'u cymharu

Nid yw gwefannau cymharu sy'n cwmpasu'r farchnad gyfan yn bodoli, felly fel arfer bydd angen i chi chwilio â llaw am ddarparwyr pensiwn personol.

Cynigir pensiynau personol gan lawer o gwmnïau yswiriant, banciau a chymdeithasau adeiladu.

Wrth gymharu darparwyr, gwiriwch am:

- ffioedd a thaliadau
- terfynau cyfraniadau lleiaf ac uchaf
- a oes cosbau am ddechrau neu atal eich cyfraniadau ar unrhyw adeg
- opsiynau buddsoddi sydd ar gael
- oriau agor ar gyfer help a chymorth
- adolygiadau gan gwsmeriaid presennol.

Sut mae dod o hyd i gynghorydd ariannol

Awdurdodir cynghorydd ariannol rheoleiddiedig gan yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol (FCA) a rhaid iddo ddilyn rheolau llym wrth argymhell cynnyrch.

Gallant ddweud wrthyhch pa fath o bensiwn personol sy'n iawn i chi a chymharu'r farchnad i argymhell cynnyrch addas.

Os bydd y cynnyrch neu'r cronfeydd buddsoddi a argymhellir yn anaddas, gallwch gwyno.

Os bydd y cynghorydd yn gwrthod eich cwyn, gallwch fynd â'ch achos at Wasanaeth yr Ombwdsmon Ariannol am ddim.

Mae'n syniad da cysylltu ag o leiaf dri chynghorydd ariannol rheoleiddiedig i gael dyfynbris i argymhell cynllun pensiwn personol.

Gofynnwch i bob cynghorydd a allant argymhell pensiwn personol gan unrhyw ddarparwr pensiwn yn y farchnad – er mwyn i chi gael y dewis ehangaf – a gwiriwch y byddwch yn cael 'cyngor ariannol rheoleiddiedig', nid dim ond gwybodaeth neu ganllawiau heb eu rheoleiddio.

Defnyddiwch gynghorydd ariannol sy'n cael ei reoleiddio a'i awdurdodi gan yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol yn unig.

I ddod o hyd i gynghorydd ariannol rheoleiddiedig sy'n arbenigo mewn pensiynau ac ymddeoliad, ewch i moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/taking-your-pension/find-a-retirement-adviser

Cost cyngor ariannol

Rhaid i gynghorwyr rheoleiddiedig ddweud wrthyh chi faint fydd eu gwasanaethau'n ei gostio a chytuno gyda chi faint y byddwch yn ei dalu yn awr ac yn y dyfodol.

Prynu heb gyngor

Mae rhai cwmnïau sy'n gwerthu cynnyrch yn rhoi help a gwybodaeth heb roi cyngor gwirioneddol i chi.

Os ydych chi'n prynu trwy'r llwybr hwn, efallai na fyddwch chi'n gallu cwyno os yw'r cynnyrch yn troi allan i fod yn anaddas. Dylai'r cwmnïau hyn restru eu ffioedd hefyd a sut ddylid eu talu.

Os byddwch yn newid eich meddwl wedi i chi gymryd pensiwn a llofnodi amdano

Gallwch ganslo'ch pensiwn a chael ad-daliad o unrhyw arian rydych wedi'i dalu o fewn y 30 diwrnod cyntaf.

Ar ôl hyn, dim ond o 55 oed y gallwch gael mynediad at eich arian (57 o fis Ebrill 2028). Fel arfer gallwch drosglwyddo eich pensiwn i ddarparwr arall ar unrhyw adeg.

Cwynion

Os ydych am gwyno am gyngor gwael are pensiynau, cysylltwch â'r cwmni y gwnaethoch ddellio ag ef a dywedwch wrthynt beth y gallant ei wneud i ddatrys pethau.

Os ydych chi'n anhapus â'u hateb, gallwch fynd â'ch cwyn at Wasanaeth yr Ombwdsmon Ariannol sy'n rhad ac am ddim (gweler t18).

Pwynt allweddol

Gall cynghorydd ariannol roi cyngor i chi a'ch helpu i ddewis darparwr.

Rhyddhad treth ar gynilion pensiwn

Pan fyddwch chi'n talu i mewn i'ch pensiwn, fel arfer mae'r llywodraeth yn ychwanegu taliad atodol o'r enw rhyddhad treth. Dyma'r arian y byddech chi fel arfer yn ei dalu mewn Treth Incwm. Dyma beth sydd angen i chi ei wybod a phryd mae angen i chi hawlio.

Am bob 80c y byddwch yn ei gyfrannu at eich pensiwn, mae £1 fel arfer yn mynd i mewn i'ch cronfa pensiwn. Mae hyn oherwydd bod Cyllid a Thollau EF (CThEF) fel arfer yn ychwanegu 20c ychwanegol o ryddhad treth ar y gyfradd sylfaenol.

Er enghraifft, os ydych yn talu £40 y mis i mewn, mae rhyddhad treth fel arfer yn cynyddu hyn i £50.

Os nad ydych yn talu treth neu'n talu'r gyfradd gychwynnol Albanaidd o 19%, byddwch yn dal i gael rhyddhad treth cyfradd sylfaenol o 20% ar yr amod nad ydych yn cyfrannu mwy nag yr ydych yn ei ennill.

Mae eich darparwr pensiwn personol yn hawlio rhyddhad treth cyfradd sylfaenol yn awtomatig ar eich rhan.

Terfynau ar rhyddhad treth

Bob blwyddyn dreth cyn i chi droi'n 75 oed, fel arfer gallwch gael rhyddhad treth ar eich cyfraniadau pensiwn hyd at 100% o'ch enillion neu £60,000 – pa un bynnag sydd isaf.

Os ydych chi'n ennill llai na £3,600, gan gynnwys os nad oes gennych chi enillion trethadwy, gallwch chi ddal i dalu hyd at £2,880 y flwyddyn i mewn i gynllun pensiwn ac elwa o ryddhad treth.

Enghraifft

Os ydych yn ennill llai na £3,600 ac yn talu £2,880 y flwyddyn i mewn i'ch pensiwn (£240 y mis), bydd darparwr eich pensiwn yn hawlio rhyddhad treth cyfradd sylfaenol o £720 (£60 y mis). Golyga hyn y byddai £3,600 (£300 y mis) yn mynd i'ch cronfa fel cyfanswm.

Trethdalwyr cyfradd uwch

Os ydych yn talu Treth Incwm ar gyfradd uwch nag 20%, gallwch hawlio rhyddhad treth ychwanegol – hyd at y gyfradd rydych yn ei thalu.

Mae angen i chi gysylltu â CThEF neu gwblhau ffurflen dreth bob blwyddyn dreth y byddwch yn gymwys. Fel arfer gallwch ôl-ddyddio cais am y tair blynedd dreth ddiwethaf.

Fel arfer byddwch yn cael y rhyddhad treth ychwanegol fel ad-daliad ar ddiwedd y flwyddyn dreth, gostyngiad yn eich bil treth os oes arnoch chi dreth neu bydd eich cod treth yn cael ei newid fel bod llai o dreth yn cael ei thynnu oddi ar eich incwm yn y dyfodol.

Y Lwfans Blynyddol

Os yw cyfanswm y taliadau i'ch pensiwn yn mynd dros y lwfans blynyddol, ni chewch ryddhad treth ar y swm uwchben y terfyn ac efallai y bydd angen i chi dalu tâl treth.

I osgoi hyn, gwnewch yn siŵr:

- nid yw cyfanswm eich cyfraniadau yn fwy na'r swm rydych chi'n ei ennill, a
- mae pob taliad i'ch pensiwn, gan gynnwys cyfraniadau gennych chi, unrhyw un arall, a rhyddhad treth, yn aros o fewn eich lwfans blynyddol.

I'r rhan fwyaf o bobl, y lwfans blynyddol yw £60,000. Efallai y byddwch hefyd yn gallu cario lwfansau nas defnyddiwyd ymlaen o'r tair blynedd flaenorol.

Lwfans blynyddol graddedig os oes gennych chi incwm uchel

Mae'r lwfans blynyddol safonol o £60,000 fel arfer yn is os yw'ch 'incwm wedi'i addasu' (fel arfer eich holl incwm ynghyd â'r swm y mae eich cyflogwr yn ei dalu i'ch pensiwn) dros £260,000.

Mae eich lwfans blynyddol yn lleihau £1 am bob £2 o incwm wedi'i addasu uwchlaw £260,000, nes cyrraedd y lwfans blynyddol lleiaf o £10,000. Mae hyn yn digwydd os yw eich incwm wedi'i addasu dros £360,000.

Fel arfer ni fydd y lwfans blynyddol graddedig yn berthnasol os yw eich 'incwm trothwy' (fel arfer eich holl incwm llai'r swm a dalwch i mewn i bensiwn) o dan £200,000.

Lwfans blynyddol llai pan ddechreuwch gymryd eich pensiwn

Os byddwch yn cyfnewid eich cronfa bensiwn am arian parod, yn prynu blwydd-dal sy'n gysylltiedig â buddsoddiad, yn dechrau cymryd cyfandaliadau trethadwy neu incwm hyblyg o gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig, gallech sbarduno lwfans blynyddol is o £10,000.

Gelwir hyn yn lwfans blynyddol prynu arian (MPAA).

Taliad treth os byddwch chi'n mynd dros y lwfans blynyddol

Os byddwch yn mynd dros y lwfans blynyddol, fel arfer bydd angen i chi ad-dalu unrhyw ryddhad treth a gawsoch dros y terfyn. Gelwir hyn yn daliad treth lwfans blynyddol.

Rhaid i chi lenwi ffurflen dreth Hunanasesiad a naill ai talu'r dreth yn uniongyrchol i CTheF, neu ofyn i'ch darparwr pensiwn a allant dalu gan ddefnyddio arian yn eich pot pensiwn.

Y lwfans cyfandaliad (LSA)

O 55 oed (57 o fis Ebrill 2028), gallwch fel arfer gymryd hyd at 25% o bob un o'ch pensiynau heb dalu treth – ar yr amod eich bod yn cymryd yr arian fel un neu fwy o gyfandaliadau a bod y cyfanswm yn llai na'r lwfans cyfandaliad (LSA). Mae'r LSA yn £268,275 i'r rhan fwyaf.

Fel arfer, rydych chi'n talu Treth Incwm ar symiau cyfan sy'n uwch na'r LSA.

Y lwfans cyfandaliad a budd-dal marwolaeth (LSDBA)

Os byddwch chi'n marw cyn 75 oed ac os bydd unrhyw un yn etifeddu'ch pensiwn, gallant fel arfer ddewis cymryd symiau cyfandaliad di-dreth ohono – ar yr amod bod y cyfanswm yn llai na'r lwfans cyfandaliad a budd-dal marwolaeth (LSDBA). Mae'r LSDBA yn £1,073,100 i'r rhan fwyaf.

Os cymerwch gyfandaliadau di-dreth cyn i chi farw, bydd eich LSDBA yn cael ei leihau gan yr un swm.

Fel arfer rhaid talu Treth Incwm ar unrhyw gyfandaliadau a gymerir dros yr LSDBA.

Cymryd eich pensiwn

Fel arfer gallwch ddewis sut a phryd i gymryd pensiwn personol. Dyma beth sydd angen i chi ei wybod.

Fel arfer, y cynharaf y gallwch chi dynnu arian o'ch pensiwn yw 55 oed (57 o fis Ebrill 2028), oni bai:

- mae angen i chi ymddeol yn gynnar oherwydd iechyd gwael, neu
- mae eich cynllun yn rhestru oedran pensiwn isafswm gwarchodedig cynharach.

Opsionau ar gyfer defnyddio'ch cronfa bensiwn

Pan allwch chi gael mynediad i'ch cronfa, gallwch ddewis sut a phryd yr hoffech chi gymryd yr arian. Fel arfer gallwch chi:

- Ymddeol yn hwyrach neu ohirio cymryd eich cronfa bensiwn.
- Defnyddio eich cronfa bensiwn i brynu incwm gwarantedig, a elwir yn flwydd-dal. Mae'r incwm yn drethadwy, ond gallwch fel arfer ddewis cymryd hyd at 25% o'ch cronfa bensiwn fel cyfandaliad di-dreth un-tro ar y cychwyn.
- Defnyddio eich cronfa i ddarparu incwm ymddeoliad hyblyg, a elwir yn aml yn 'dynnu pensiwn i lawr' neu 'incwm tynnu i lawr'. Unwaith eto, mae'r incwm yn drethadwy ond fel arfer gallwch gymryd hyd at 25% fel cyfandaliad di-dreth.
- Cymryd cyfandaliadau arian parod pan fyddwch eu hangen. Fel arfer, mae 25% cyntaf pob codiad arian parod yn ddi-dreth ac mae'r gweddill yn drethadwy. Ni allwch gymryd 25% o'ch cronfa bensiwn gyfan yn ddi-dreth ymlaen llaw hefyd.

- Cymryd eich cronfa gyfan fel arian parod. Fel arfer, bydd y 25% cyntaf yn ddi-dreth a'r gweddill yn drethadwy.
- Cymysgwch eich opsiynau. Gallech ddewis ffyrdd gwahanol o ddefnyddio'ch arian o un neu fwy o gronfeydd pensiwn.

Os nad yw'ch cynllun neu ddarparwr pensiwn yn cynnig opsiwn yr hoffech chi ei gael, gallech ystyried trosglwyddo i ddarparwr arall syn cynnig un addas.

Ond gwnewch yn siŵr bob amser na fyddwch chi'n colli unrhyw nodweddion neu amddiffyniadau gwerthfawr trwy drosglwyddo. Er enghraifft, gallai rhai pensiynau personol hŷn ganiatáu i chi gymryd mwy na 25% yn ddi-dreth.

Gall apwyntiad Pension Wise am ddim helpu i egluro eich opsiynau os ydych chi'n 50 oed neu'n hŷn. Ewch i **moneyhelper.org.uk/cy/pensionwise**

Cyn dewis cynnyrch, chwiliwch o gwmpas a chymharwch bob amser – peidiwch â setlo am gynnyrch eich darparwr pensiwn eich hun yn unig. Gall cynghorydd ariannol helpu gyda hyn (gweler t11).

Dysgwch ragor am eich opsiynau yn **moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/pension-wise/pension-pot-options**

Egluro'r jargon

Blwydd-dal

Cynnyrch yswiriant sy'n darparu incwm gwarantedig am oes neu am gyfnod penodol.

Tynnu arian i lawr

Mae tynnu pensiwn i lawr yn gadael i chi gymryd hyd at 25% fel cyfandaliad di-dreth a gadael y gweddill wedi'i fuddsoddi nes bydd ei angen arnoch. Mae hyn yn golygu y gall gwerth eich pensiwn sy'n weddill fynd i fyny ac i lawr.

Gallwch ddewis sut a phryd yr hoffech chi gymryd y gweddill, gan gynnwys prynu blwydd-dal ar gyfer incwm gwarantedig, cymryd incwm rheolaidd yn uniongyrchol o'ch cronfa neu gymryd arian pryd bynnag y bydd ei angen arnoch. Byddai'r rhain i gyd yn cael eu cyfrif fel enillion trethadwy.

Incwm ymddeol

Yr arian sydd gennych i fyw arno mewn ymddeoliad. Er enghraifft, Pensiwn y Wladwriaeth, pensiynau personol a phensiynau gweithle, cynilion nad ydynt yn bensiwn, budd-daliadau a thâl o waith.

Gweler eich opsiynau yn moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/pension-wise/pension-pot-options

Pensiwn y Wladwriaeth

Taliad rheolaidd gan y llywodraeth yr ydych yn gymwys ar ei gyfer pan gyrhaedddech oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Bydd y swm a gewch yn dibynnu ar eich cofnod Yswiriant Gwladol. Gallwch weld rhagolwg eich Pensiwn y Wladwriaeth yn gov.uk/gwirio-eich-pensiwn-y-wladwriaeth

Cyfandaliad di-dreth

Fel arfer gallwch gymryd hyd at 25% o'ch cronfa bensiwn fel arian parod di-dreth, ar yr amod nad ydych yn cymryd mwy na'r lwfans cyfandaliad (LSA).

Yr LSA ar gyfer y rhan fwyaf o bobl yw £268,275, oni bai bod mesurau diogelu blaenorol ar waith.

Blwyddyn dreth

O 6 Ebrill un flwyddyn tan 5 Ebrill y flwyddyn ganlynol.

Cysylltiadau defnyddiol

HelpwrArian

Mae HelpwrArian yn annibynnol ac yn cael ei gefnogi gan y llywodraeth i'ch helpu i wneud y gorau o'ch arian. Rydym yn rhoi arweiniad arian a phensiynau diduedd am ddim i bawb ledled y DU – ar-lein a thros y ffôn.

Ewch i ni yn moneyhelper.org.uk/cy
Neu cysylltwch â ni ar:

Ffôn

Arweiniad Arian a Phensiynau

0800 011 3797

os ydych chi y tu allan i'r DU:

+44 20 7932 5780

Llun – Gwe 9am i 5pm

Ar-lein

moneyhelper.org.uk/cy/contact-us

Cymunedau ar-lein

Ymunwch â'n grwpiau Facebook am gymorth: moneyhelper.org.uk/cy/blog/everyday-money/come-and-join-our-online-communities

Dod o hyd i gynghorydd ariannol

Gall cynghorydd ariannol rheoleiddiedig eich helpu i gynllunio ar gyfer ymddeoliad, gan gynnwys:

- argymell cynhyrchion a darparwyr i'w defnyddio
- cynghori ble i fuddsoddi eich arian
- egluro eich opsiynau i leihau'r dreth y gallai fod angen i chi ei thalu.

Am gymorth i ddod o hyd i gynghorydd pensiwn neu ymddeoliad, ewch i moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement/taking-your-pension/find-a-retirement-adviser

Awdurdod Ymddygiad Ariannol (FCA)

I wirio Cofrestr yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol, neu i adrodd am hysbysebion ariannol neu hyrwyddiadau eraill sy'n gamarweiniol.

Llinell gymorth defnyddwyr: 0800 111 6768

Typetalk: 1800 10207 066 1000

fca.org.uk/register

Gwybodaeth a chynghor am pensiynau

Am fanylion eich cynllun pensiwn y gweithle, siaradwch â'ch gweinyddwr pensiynau, rheolwr pensiynau neu ymddiriedolwyr pensiwn yn y gwaith.

Pension Wise

Mae apwyntiad Pension Wise am ddim yn egluro'r opsiynau ar gyfer cymryd arian o'ch pensiwn cyfraniadau diffiniedig. Mae'n ddiduedd ac wedi'i gefnogi gan y llywodraeth.

Gallwch gael apwyntiad os oes gennych pensiwn cyfraniadau diffiniedig yn y DU ac os ydych:

- 65 neu drosodd
- o dan 50 oed ac:
 - wedi etifeddu pensiwn rhywun arall
 - yn ymddeol yn gynnar oherwydd ieched gwael, neu
 - mae eich cynllun yn caniatáu i chi gymryd eich pensiwn cyn 55 oed.

Ewch i moneyhelper.org.uk/cy/pensionwise neu ffoniwch 0800 138 3944 rhwng 9am a 5pm, o ddydd Llun i ddydd Gwener. Ar gau ar wyliau banc.

GOV.UK

I gael gwybodaeth am gynllunio a chynilo ar gyfer ymddeoliad, gan gynnwys Pensiynau'r Wladwriaeth a sut i ddod o hyd i pensiwn coll.

Cyfriflenni ac ymholiadau Pensiwn y Wladwriaeth
0800 731 0175

gov.uk/gwirio-eich-pensiwn-y-wladwriaeth

Y Gwasanaeth Orlhain Pensiwn
0800 731 0175

gov.uk/dod-o-hyd-i-fanylion-cyswilt-pensiwn

Cwynion a iawndal

Gwasanaeth yr Ombudsmon Ariannol (Financial Ombudsman Service)

0800 023 4567 neu 0300 123 9123
financial-ombudsman.org.uk

Yr Ombudsmon Pensiynau

Ar gyfer cwynion am gynllun pensiwn gweithle neu pensiwn personol.
0800 917 4487

pensions-ombudsman.org.uk/cymraeg

Defnyddiwch y dudalen hon i gofnodi'ch nodiadau

[illegible]

Defnyddiwch y dudalen hon i gofnodi'ch nodiadau

[illegible]

This image shows a single page of white paper with horizontal blue lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook paper or a document template. There are no margins, text, or other markings on the page.

Cynhyrchir y canllaw hwn gan HelpwrArian
ac mae hefyd ar gael yn Saesneg.
I weld ein cyfres lawn o ganllawiau
ac i archebu copïau ewch i

Cymraeg

moneyhelper.org.uk/cy/contact-us/free-printed-guides

Cysylltu â ni

Arweiniad arian a phensiynau **0800 011 3797**

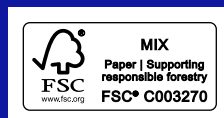
Llun - Gwe 9am i 5pm

Relay UK **18001 0800 011 3797**

Llun - Gwe 9am i 5pm

Online **moneyhelper.org.uk/cy/contact-us**

**Helpwr
Arian**

Mae galwadau o'r DU am ddim. Er mwyn ein helpu i gynnal a gwella ein gwasanaeth, efallai y byddwn yn recordio neu fonitro galwadau.

Fformatau hygyrch Os hoffech y canllaw hwn mewn Braille, print mawr neu fformat sain, cysylltwch â ni ar y rhifau uchod. Gwybodaeth yn gywir ar adeg argraffu (Ebrill 2026). Adolygir y canllawiau hyn unwaith y flwyddyn.

© **HelpwrArian** Ebrill 2026

Cyf: PP_Apr26_Ed1_Welsh